

gasztalás hangján szól az új középiskolai tantervről. Megszüntették, úgymond, a klasszikus és modern irányú tanítás közti ellentétet; most már sem az egyik, sem a másik jelzővel nem kell ellátniok az új iskola nevét. A klasszikus tanítás egy évvel tovább tartott, mint a modern; mostantól kezdve a kétféle irány laza összefüggésű disciplinái közt szerencsésen megoldották a dolgot hét osztálylally, két tagozatban, az egyiket négy, a másikat három évfolyammal. Az első tagozat ketté válik: az egyik a latinnal, a másik a latin nélkül amabban a görög facultativ; mindkettőben tanítanak élő nyelveket direct módszerrel; a latin nélküli tagozatot a természettudományok s az elvont tudományok elemei tanításának túlsúlya jellemzi. A második tagozatban még nagyobb lesz a változatosság. Az első tagozat két typusa két szakra oszlik: az egyik a régi *philosophiai* (ezt meg kellett tartani, de a dialektika túltengésének elejét veszik s a helyett a tudományos szellem fejlesztésének kedveznek); a második a *mathematikai* szak. Ezek közül bármelyiket veszedelem nélkül lehet választani, mert mindegyik typus önálló egészet nyújt s az eddigi kétféle bizonyítvány egyenlőtlen jogosítása miatti panasz is tárgytalanná vált.

Tehát a francziák úgy oldották meg az egységes középiskola kérdését, hogy klasszikus stylan modern épületet emeltek. Nem szigelték el egymástól a két műveltséget, hanem egyesítették a kettőt és összhangba hozták.*

Ószintén óhajtjuk, hogy az olasz javaslat is minél előbb közmegelegedésre váljék törvénynyé, hogy már egyszer sutba dobhassák azt az arasznyi vastag *Codice Scolastico*-t, melyet most tiz éve állított össze Cogliolo és Majorana (Firenze, Barbera, 1892.), hogy összegyűjtsék az összes iskolafajokra vonatkozó, egymással homlokegyenest ellentmondó tömérdek törvényt és rendeletet; de csak azt érték el vele, hogy borzadálylally forgatja az ember, de ki nem okosodik belőle, mert a fáktól nem lehet látni az erdőt.

Nincs a kerek világon olyan nép, melyre annyi adót vetettek volna ki, mint az olaszokra, pedig a 32 millió közül 12 millió azt sem tudja, hogy holnap mit eszik. A «terra dei morti» nagyon megérdemelné, hogy új élet mosolyogjon reá, legalább az iskoláiból.

Cs. Papp József.

VEGYESEK.

— **Értekezlet a Testnevelési Tanács kérdésében.** Wlassics miniszter személyes elnöklése alatt értekezletet tartott, a mely elé a következő két kérdést terjesztette: 1. Szükséges-e a Testnevelési Ta-

* Revue Internationale de l'Enseignement, 1902. évf. 15. sz. 499—501. l.

nács mint külön testület, vagy nem volna-e czélszerű, ha a Közoktatási Tanácsot több szakférfiú kinevezésével, illetőleg külön tanügyi bizottsággal megerősítenék? — 2. A Testnevelési Tanács működésének köre tisztán az iskolai testi nevelésre terjedjen-e ki, avagy az iskolán kívül is (egyesületekre stb.)? Az értekezleten pædagogusok és sportszakértők vettek részt. Az önálló Testnevelési Tanács mellett Kovács Rezső, Kemény Ferencz és Krasznay Ferencz szólaltak föl, Kovács R. a Tanács hatáskörét az iskolán kívül is kiterjesztendőnek véli. Fináczy Ernő és Alexander Bernát a külön Tanácsot, a testi nevelés gondozásának elválasztását az általános nevelésétől helytelenítik, sőt veszedelmesnek tartják. Fináczy szerint a közokt. Tanács előadó tanácsosainak egyike képviselhetné az iskolai testi nevelést, a kit a miniszter egyúttal országos testnevelési felügyelővé is kinevezhetne. Hozzájuk csatlakozik Porteleky László is. Berzeviczy Albert nagyobb hatást várna ugyan egy önálló Tanácstól, a melynek azonban akkor is összeköttetésben kellene állania a Közokt. Tanáccsal, de vívmánynak tekintti azt is, hogy a Közokt. Tanács egy külön bizottságban a testnevelés tervszerűen és intenzívebben fog szabályozást nyerni. A pædagogusok kezdet óta károsnak tartották a testnevelési ügyek elvonását az Orsz. Közokt. Tanács hatásköréből, ennek a nézetnek adott kifejezést folyóiratunk is (M. P. 1902. 586. l.), mindjárt akkor, a mikor a külön Tanács eszméje fölmerült. Most, hogy az értekezleten a testgyakorló egyesületek országos szövetségének elnöke: Berzeviczy Albert is olyan nyilatkozatot tett, hogy őt megnyugtatóná az is, ha Közokt. Tanács kötelékében történnék intézkedés a testnevelési ügyek gondozásáról, hisszük, hogy a miniszter is ezt az egyedül helyes módozatot fogja a rendezés alapjául elfogadni.

— **A középiskolák egyenlő jogosítása.** A Középiszkolai Tanár-egyesület pünkösdi választmányi ülésén fontos kérdésben foglalt állást azon tárgyalásra kitűzött indítvány kapcsán, hogy a reáliskolai tanulóknak engedjék meg, hogy a latin nyelvi pótló érettségit saját iskolájukban tehessék le. A beható és igen magas színvonalú tanácskozás folyamán a legtöbb főlszólaló nem egyszerű technikai kérdésnek fogta föl a dolgot, hanem fontos elvi kérdésekkel szoros kapcsolatban állónak. Az eredmény abban foglalható össze, hogy a legtöbben s közöttük a klasszikus nevelés legerősebb meggyőződésű hívei is *kétféle középiskolánknak föltétlen egyenlő jogosítását mondta szükségesnek*, a mi azután fölöslegessé tenne mindenféle pótlékvizsgálatot; hadd boldoguljon aztán mindenki úgy, a hogy tud; a ki szükségét fogja érezni pl. latinnyelvi ismereteknek, az szerezze meg szabadon, mert megszerezheti, a mint a gimnazista is megszerzi, ha pl. francia nyelvi ismeretekre van szüksége. Ellenben a reáliskolán

a latin érettségi megengedését nagy határozottsággal elleneztek nemcsak a klasszikus nevelés hívei, hanem a reáliskolai tanárok is. Nem csupán abból a formai szempontból, a mi pedig szintén igen nyomós, hogy egy iskola nem adhat érettségit olyan tárgyból, a mely benne csupán rendkívüli tárgy, hanem főképp abból az elvi szempontból, hogy egy klasszikus nyelvből érettségi tartása teljesen ellenkezik a reáliskola szellemével, meghamisítása volna a reáliskolának. Erőteljesen és a legtalálóbban fejezi ezt ki Dóczy Imre levele: «hogy olyan középiskola, mely voltaképen a klassz. filológiai oktatás negációján épült fel, a klassz. filológiai érettségi vizsgálat jogával ruháztassék fel: ez, a milyen abszurdum, ép oly arczulcsapása volna az egész klasszikus nevelésnek.» Méltán fejeződött ki az az aggodalom is, hogy a reáliskolai latin érettséginek valószínű alantasabb színvonala viszálytással lenne a gimnáziumi érettségire is. — A tanácskozás eredményét Beöthy Zsolt elnök a következőkben foglalta össze: 1. A gimnáziumok és reáliskolák egyenjogosítását a felsőbb tanulmányok rabocsátás szempontjából szükségesnek és czélszerűnek tartja a választmány. 2. A reáliskolák mai latin tanítása addig is, míg ez az általánosabb iskolaszervezési intézkedés ténynye lehet, intézményileg szervezendő s tanterv, utasítások, ellenőrzés által megfelelőbbé teendő. Ha ez utóbbi megtörténik, az érettségi vizsgálat kérdése külön meg lesz vitatható.

— **Szüneti tanfolyamok.** Mind kiterjedtebben és évről-évre változatosabb programmal fejleszti Wlassics miniszter a szüneti tanfolyamok hasznos intézményét. Az idén a középiskolai, a tanítóképzőintézeti, a polgáriskolai tanárok és a néptanítók számára rendez tanfolyamokat.

A középiskolai tanárok számára a görögptől tárgyakból lesz tanfolyam július 2—16 között, Budapesten, legfőlebb 30 hallgatóval, a kik első sorban a magyar nyelv és a történelem tanárai közül vétetnek föl, második sorban a klasszika filológia tanárai közül. A tanfolyam vezetője *Hegedüs István*, a ki a tanterv ide vonatkozó részét, valamint a magyar irodalmi oktatással való kapcsolatának módját ismerteti. A görög irodalomtörténet tanítása *Geréb Józsefre*, a művészettörténeti és régiség-tani rész *Láng Nándorra*, a tárgy methodikája *Samu Józsefre* van bízva.

A tanítóképző tanárok ez idei, már harmadik szüneti tanfolyamának vezetését is *Pauer Imre* vállalta el, a ki a logika köréből fog előadásokat tartani. Előadók lesznek: *Szinyeyi József* a magyar nyelv köréből és *Sebestyén Gyula* a történelem köréből. A tanfolyam július 6-án kezdve két hétig tart. Fölvesznek rá 20 állami tanárt ösztöndíjjal, de meghívta rá a miniszter a felekezeti hatóság-

gokat is, a kik a mult. években is nagy számmal küldték alkalmazottaikat a tanfolyamokra.

A polgáriszkolai tanárok ezidei tanfolyama a második. Úgy a nyelv- történettudományi, mint a mennyiség-természettudományi szakcsoporton külön tanfolyamok lesznek a jul. 6—20. közötti időben. A nyelvtörténettudományi szakcsoport tanárai 3—4 napi előkészítő előadás után Olaszországban fognak tanulmányútát tenni *Hermann Antal* és *Lovcsányi Gyula* vezetése alatt. E tanulmányút költségei 190 koronára rúgnak, a melynek részben való fedezésére 10 áll. alkalmazott egyenként 100 kor. ösztöndíjban fog részesülni. A mennyiség-természettudományi szakcsoporton *Vángel Jenő* a muzeológiából, *Koch Ferencz* a szerves kémiából fog előadásokat tartani. A két tanfolyamra összesen 60 hallgatót vesznek föl, a kik közül 20-an részesülnek ösztöndíjban.

A néptanítók számára négy állami képzőben lesz az idén tanfolyam: Budapesten, Máriarósszigeten, Csáktornyan férfiak és Szabadkán nők számára. Mindenik tanfolyamra 50-et vesznek föl, köztük 30-at ösztöndíjjal. A fölvételre és ösztöndíjra bármiféle jellegű iskola tanítója egyaránt igényt tarthat. Az idéni tanfolyamok programja nincs részletesen megszabva, a helyett a miniszteri rendelet egész általános szervezetet ad az ilyen tanfolyamok teendőiről, tekintettel az iskola belső életére és a «község anyagi (gazdasági) és erkölcsi életére.» E két czímen kiterjeszkedik a rendelet mindenre, alig maradt ki valami ebből a gazdag programból. Ebből kell azután esténként kiválogatnia a tanfolyam programját a tanfelügyelőnek vagy a képzőintézet igazgatójának. Remélhető, hogy főleg az iskolai szükségletre lesznek tekintettel és abban is főleg a methodikai ismeretek és belátás fejlesztésére. A gyakorló iskola különben is állandóan a műsorán lesz mindenik tanfolyamnak. A tanfolyamok három hétig tartanak; az idén jul. 6—25 között.

— **A Magyar Pædagogia helyesírása.** A régi rendről az új rendre való átmenet szükségkép rendetlenséggel jár. A majdani rend végett csinált szörnyű nagy rendetlenséget a mi folyóiratunk sem kerülhette ki. A választás is nehéz; az Akadémia vagy az iskola helyesírását vegyük irányadónak? Mindkettő felé vannak kötelekeink, de jóval több az iskolához. De az iskolai szabályzat is többfelét enged meg s csak azt tartja szükségesnek, hogy egy iskola egyféleképpen éljen. Ennek az volna az analogiája, hogy egy folyóirat szintén egyféle helyesírással legyen írva. De viszont nem lehet figyelembe nem venni a munkatársak meggyőződését, s a ki pl. irtózik attól, hogy *alci*-t írjon, annak a cikket, nem lehet így korrigálni, mert idegessé lesz a saját írásától. Hogy mindenkinek elég legyen téve, de mégis valamelyes rend is

legyen, meg kell elégednünk egyelőre az egységesség szerényebb mértékével, annyal t. i., hogy ugyanabban a cikkben ugyanaz a helyesírási rendszer érvényesüljön végig. Ennek elérhetése végett a szerkesztő a következő kérésekkel fordul a munkatársakhoz. Cikke megírásakor vagy az akadémiai vagy az iskolai helyesírási szabályzatot tartsa szem előtt, de csak egyiket a kettő közül. Mivel pedig az iskolai szabályzat is több esetben kétfélet enged meg, a szerkesztő — hacsak az író kifejezetten nem tiltakozik ellene — minden ilyen esetben az egyszerűbb (egyszerű c, gygy helyett ggy, stb.) módozat szerint fog korigálni. Az ingadozás teljesen kiküszöbölve így sem lesz, különösen az idegen szók leírásában. Mert hiszen a meghonosultság fokára vonatkozó ítélete ugyanazon egyénnek is változik, sőt megeshetik, hogy a míg végig ír egy hosszú cikket, a melyikben ugyanaz az idegen szó sokszor fordul elé, a vége felé azt már meghonosultabbnak fogja látni, mint a cikk elején. Elül még dispositio-t írt, a végén már hajlandó lesz diszpoziciót írni. Ilyen esetben jó szolgálatot tehetnek az illető szabályzatokhoz csatolt szójegyzékek. Egy kis kivételt azonban itt is kénytelenek leszünk tenni. Ha valaki az iskolai szabályzat szójegyzéke szerint kómikus-t, vagy kulturát ír, azt a szerkesztő föltétlenül komikusra és kulturára fogja korigálni, még éppen a szabályzat szelleméből kifolyólag, a melyik nem ad helyet a tájszólás szerinti kiejtésnek. Már pedig ha nagy magyar vidékek tájszólása is kerülendő, annál kevésbé lehet jogosult a budapesti zsargon, mely — fájdalom — nem éppen az ősmagyarság fáján fejlődött.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK.

Sassi Nagy Lajos, A XX. század igazi népnevelői. A magyar tanítóság, papság, jegyzőség, gazdasági, társadalmi, erkölcsi, hazafias s népnevelői újabb nemzetmentő teendői és jogos követelései. 2-ik javított s bővített kiadás. Szeged, 1903. Endrényi Lajos nyomdája. 205. lap. Ára 1.50 K.

A szegedi III. ker. áll. polg. isk. irodai, tanári és ifjúsági könyvtárának *címjegyzéke*. Szeged, 1903. Várnay L. nyomdája. 27. lap.

Erdődi Ármin dr., A mondák világából. Mutatvány szerzőnek nemzetiségi vidéken levő középiskolák számára tervezett olvasókönyvéből. Vághelyi, 1903. Horovitz Adolf nyomdája.

Vass Bertalan dr., Emlékbeszédek. Budapest, 1903: Lampel R. (Wodianer F. és Fiai). 135 lap. Ára 1.20 K.

Magyar könyvtár, szerkeszti Radó Antal, kiadja Lampel R. (Wodianer F. és Fiai). Egyes szám ára 30 fill.

328 sz. *Ambrus Zoltán*, Kevélyek és lealázottak; hét elbeszélés. 80. l.

329 sz. *Molière*, Kénytelen házasság, ford. *Hevesi Sándor* 39 l.

330 sz. *Anatole France*, A kyméi énekes és egyéb elbeszélések, ford. *Nyitray József*. 64 l.